

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusika õppekava
Pärimusmuusika eriala

Greta Liisa Grünberg

LAULAN KUUSED KOHISEMA

Loov-praktilise lõputöö kirjalik osa

Juhendaja: Celia Roose, MA, pärimusmuusika kaasprofessor

Viljandi 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. ÕPIKOGEMUSE KIRJELDUS.....	4
1.1 Muusikaõpingud enne TÜ VKA-t.....	4
1.2 Muusikaõpingud TÜ VKA-s (2018-2021).....	5
1.2.1 Rahvalaulu õppimine.....	5
1.2.2 Akadeemiline aasta 2021-22.....	7
1.4 Vahetusaasta Stockholmi Kuninglikus muusikaakadeemias (2022-23).....	8
1.5 Viimane õppeaasta TÜ VKA-s (2023-24).....	10
2. KONTSERDIKAVA KONTSEPTSIOON JA REPERTUAARI VALIK.....	11
2.1 Kontserdikava kontseptsioon.....	11
2.2 Kontserdi repertuaari valik.....	13
2.2.1 Panen hääle helisema.....	14
2.2.2 Eesti, Rootsi ja Norra karjasehuigete põimik.....	15
2.2.3 Nuttev tamm & Ristitud mets.....	16
2.2.4 Kuld on jäänud jälgedesse & Morgonvandring.....	17
2.2.5 Miks on ilmaka udune & loits.....	19
3. KONTSERDI KORRALDUS.....	19
3.1 Koosseis ja ettevalmistused.....	20
3.2 Lava paigutus.....	20
3.3 Kontserdi reklaam.....	20
KOKKUVÕTE.....	21
KASUTATUD ALLIKAD.....	22
LISAD.....	23
Lisa 1 Panen hääle helisema.....	23
Lisa 2 Eesti, Rootsi ja Norra karjasehuigete põimik.....	25
Lisa 3 Nuttev tamm & Ristitud mets.....	28

Lisa 4 Kuld on jäänud jälgedesse.....	30
Lisa 4.1 Morgonvandring, Norra gangar.....	32
Lisa 5 Miks see ilmake udune.....	32
Lisa 5.1 Loits.....	35
Lisa 6 Kontserdi plakatipilt.....	35
Lisa 7 Rahvalaulik Mari Kilu hauakivi.....	36
SUMMARY.....	37
LIHTLITSENTS LÕPUTÖÖ REPRODUTSEERIMISEKS JA ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISEKS.....	38

SISSEJUHATUS

Käesolev töö on minu loov-praktilise lõputöö “Laulan kuused kohisema” kirjalik osa. Kirjalik lõputöö avab samanimelise diplomikontserdi laiemat konteksti ja sisu. Kontsert toimub 2024. aasta 20. mail kell 19 Viljandi Pärimusmuusika Aida suures saalis.

Minu diplomikontserdi kirjalik osa koosneb kolmest osast. Esimeses osas annan ülevaate oma muusikalisest taustast ning õpingutest Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias (edaspidi TÜ VKA) ja Stockholmi Kuninglikus Muusikaakadeemias (ehk Kungliga Musikhögskolan, edaspidi KMH). Teises osas avan lähemalt kontserdi kontseptsiooni ning esinemiskavasse valitud laulude tausta. Kolmas osa kirjeldab kontserdi korralduslikku poolt ning valmimisprotsessi.

Täna oma erialaõpetajat ja lõputöö juhendajat Celia Rooset, Rootsi erialaõpetajat Susanne Rosenbergi ning kontserdil kaastegevaid muusikuid. Samuti täna perekond Mildeberge, tänu kellele saan kasutada oma lõpukontserdil ehtsaid karjakellasid.

1. ÕPIKOGEMUSE KIRJELDUS

1.1 Muusikaõpingud enne TÜ VKA-t

Laulmisega olen kokku puutunud varasest lapsepõlvest saati. Käisin eelkooliealisena muusika- ja lauluringis ja sealt edasi olen olnud erinevates laulukoorides või laulmisega seotud kuni praeguste erialaõpinguteni välja. Kuigi minu lapsepõlves meie peres (enam) keegi pilli ei mänginud, siis sain hiljem teada, et mul on olnud nii ema kui ka isa poolt peres vana- ja vanavanavanemate hulgas mitmeid muusikuid, nt. kunagine Viljandi Muusikakooli klarnetiõpetaja Enn Rande.

Kuuendast eluaastast alates käisin kolm aastat (2002-2005) Kadri Hundi juhendatud Eesti Raadio Laste Kooris, mille vältel sain esimest korda studiosalvestamise kogemuse ja andsime hooajaliselt mitmeid kontserte Estonias ja mujal. Nii noores eas kogetuna mõjutas sealne nõudlik ning professionaalne õhkkond minu muusikalist arengut ka edaspidi. Alates kolmeteistkümnendast eluaastast õppisin neli aastat (2008-2012) klassikalist kitarreriõpetaja Lauri Jõehe juures. Sealt sain ma noodilugemise oskuse ja põhiteadmised kitarrimängust, samuti sümpaatia klassikalise kitarreri kõla ja repertuaari vastu.

Muusika kõrvalt tegelesin suurema osa oma kooliajast lavakunsti ja näitlemisega, kitarreriõpingud jäid samal põhjusel 16. aastaselt pooleli. Gümnaasiumis (2012-2015) õppisin Vanalinna Hariduskolleegiumi (edaspidi VHK) Teatriklassis ning tol ajal olin arvamisel, et muusikaõpinguteks mul enam aega ei ole (kuigi tegelesin hobikorras edasi muusika ja omaloominguga). Teatriõppes oli siiski muusika alati mingil moel integreeritud osa. Näiteks VHK-s andis meile teatrilaulu ainet Eva Eensaar-Tootsen, mille raames toimusid meil igal poolaastal avalikud kontserdid Vanalinna Muusikamajas.

1.2 Muusikaõpingud TÜ VKA-s (2018-2021)

2018. aastal algasid minu pärimusmuusika õpingud TÜ VKA laulerialal. Õpe koosnes eriala- ning pärimusmuusikatundidest, üldisematest muusika õppeainetest (nagu muusikateooria ja -ajalugu, improvisatsioon, rütmika, ansambel jt) ning sinna lisandusid muud üldained (nagu omakultuur, loovettevõtlus, seminaritöö jt).

Oma lõputöö kirjaliku osa raames keskendun peamiselt erialaõpingute kirjeldamisele. Sellegipoolest on olnud oluline osa minu muusikalisest arengust ka kõik teised siin mitte pikemalt käsitletud õppeained.

1.2.1 Rahvalaulu õppimine

Oma põhipilliõpetaja Celia Roosega algas rahvalauluga põhjalikum tutvumine, läbi mille avanesid mulle järk-järgult erialased teadmised.

Sümboolse sissejuhatusena rahvalaulu ning ühe esimese sissevaate rahvalaulu materjalide otsimise ja kokkupaneku protsessile andis esimesel õppeaastal oma Loomislaulu koostamine. Selle jaoks oli vaja läbi töötada Jakob Hurda “Eesti rahvalaulude” kogumik (1926) ja vastava kihelkonna meloodia leidmiseks Armas Launise raamat “Eesti runoviisid” (1930). Taoline töö on osutunud hiljem tavaliseks osaks rahvalaulu repertuaariga tegelemisel.

Erialatundides õppisin rahvalaulude esitust, rahvapäraseid esitusstiili tunnuseid ning seda, mis tunnused käivad iga kolme osa alla: tekst, viis ja esitus. (Tedre & Tormis 2007, 296) Oma esimesed regilaulud õppisin erialaõpetaja valitud paladest Eesti Rahvamuusika Antoloogiast. Neid oli kolmes erinevas rütmistiilis: venitustega, retsitatiivne ja laulev. Samuti tutvusin läbi laulmise ja erialatundide ka teiste regilaulu esitusstiili tunnustega nagu hingamine, varieerimine, meetrum, rõhutamine, hääleregistrate kasutus ja hääldamine. Laulude läbitöötamise kaudu omandasin ajapikku ka parema regilaulu teksti analüüsiioskuse. Murdekeelega ei olnud ma varem eriti kokku puutunud. Lisaks oli igal õppeaastal vaja läbi töötada üks Herbert Tampere “Eesti rahvalaule viisidega” köidetest (I-V).

Tegelesime erialatundides muude laulude õppimise hulgas ka eepiliste laulude repertuaari järk-järgulise laiendamisega (Suur tamm, Tähemõrsja, Kandle tegemine jt). Samuti esinesid erinevatel semestritel erinevad rahvalaulu teemad nagu: vanemad ja uuemad laulumängud, labajalad/polkad/reilendrid ning nende improviseerimine, mõne välismaa tänapäevase pärimuslauljaga tutvumine. (Minu jaoks oli see Norras elav Saami päritolu joiguja ja laulja Mari Boine.) Kõigele lisaks andis Celia Roose mulle kuulata palju erinevaid rahvalauluga seotud plaate nii Eestist kui mujalt, et avardada muusikalist silmaringi.

Janika Oras andis meile samuti mitu semestrit Rahvalaulu ainet (4-6. osa). Tema tundides õppisime tundma spetsiifiliselt erinevate piirkondade regilaulutraditsiooni ning need loengud olid mulle erialaselt väga arendavad. J. Orase jagatud materjalid on olnud kasulikuks allikaks tänase päevani ning pöördun nende juurde ikka ja jälle tagasi. Samuti olid need tunnid ainsad, kus saime teha rohkem tutvust ka seto leeloga, mida muidu me TÜ VKA-s põhjalikumalt ei õpi.

Teisel kursusel õppisin erinevate piirkondade laulikute erinevaid stiile. Fookuses oli süvenemine konkreetsemalt erinevate laulikute repertuaari ning nende arhiivisalvestiste esitusstiili jälgendamine. (Jälgendamine on rahvalaulu õpingutes olnud üleüldiselt üks põhiline õppimismeetod.) Oma õpingute jooksul olen tutvunud põhjalikumalt järgnevate laulikute repertuaari ja esitusstiiliga: Helmi Vill (Urvaste khk), Marie Sepp (Kolga-Jaani khk), Mari Kilu (Jõelähtme khk), Olga Antsov (Karula khk), Miina Lambot (Kuusalu khk). Kokkuvõtvalt võib öelda, et kõigi nende erinevate laulikute jälgendamine on mõjutanud minu kui laulja kujunemist ning praegust kõla ja häälekasutust.

1.2.2 Akadeemiline aasta 2021-22

Peale kolmandat õppeaastat TÜ VKA-s olin ametlikult akadeemilisel puhkusel, kuid läbisin siiski koolis mõningaid õppeaineid ning tegelesin edasi muusikaliste oskuste arendamisega.

Samal aastal sai kokku minu esimene ametlik pärimusansambel, 6hunesseq, ning nende kolme erineva muusikuga koos töötamine arendas mind sel ajal kuni praeguseni suurel määral. Lisaks leidis läbi selle projekti aset ka põhjalikum rahvakoraalidesse süvenemine. Sai

uuesti uuritud materjale, mida Celia Roose oli Rahvalaulu 3. osas meile jaganud. Lisaks otsisime juurde veel materjale, mis kirjeldasid rahvakoraalide levikut ja ajalugu Eestis ning nende laulmise konteksti ja väljakujunemist.

Samuti andis õhusesse võimaluse ühendada minu kaks suurt huvi pärimusmuusikas: rahvalaulu ning hiiu kandle. Hiiu kandle õpinguid alustasin ülikooli väliselt 2020. aastal August Pulsti õpistu kaudu. Minu esimeseks õpetajaks oli Liisa Koemets ning sealt alates on hiiu kannel olnud minu mitteametlik lisapill ning suur isiklik huvi pärimusmuusikas. Nende kahe huvi lõimimine on mu jaoks siiani aktuaalne teema, mida ma süvenenumalt antud lõputöö nõuete tõttu käsitleda ei saa. Küll aga on mu lõpukontserdi kavas regilaulu seade “Miks see ilmake udune”, kus on ühendatud hiiu kannelt ja rahvalaulu (vt. täpsemalt osas 2.2.5 ja lisa 1.5).

Akadeemilise puhkuse aastal läbisin samuti Tallinnas WAF laulukooli esimese õppeaasta. Läksin WAF'i, et õppida ühte selget ja kontreetsust süsteemi (CVT ehk *Complete Vocal Technique*) (2005). See andis võimaluse keskenduda veel rohkem laulmise tehnilisele poolele. Sain parema ülevaate laulmise füüsilisest anatoomiast, erinevate registrite kasutusest ning lihastoe rakendamisest hääle tekitamisel. Kuigi CVT on kaasaegne tehnika ning nende peamised neli laulmise laadi (ehk *mode*'i ingl. k) ei ole otseselt eesti rahvalauluga seotud, laiendasid need õpingud mu teadmisi ja hääleulatust ning on olnud abiks nii Eesti, Rootsi kui ka mistahes muu repertuaari laulmisel.

Ühtlasi käisin tol aastal oma esimeses Etnos, milleks oli Eesti Talve Etno, ning sain kogeda, millest õpingute algusest saati mulle räägitud on. See kogemus oli niivõrd kannustav, et paar kuud hiljem läksin kevadel ka maailma esimesse Ungari Ethnosse, mis oli nii asukoha, juhendajate kui ka osalejate mõttes tõeliselt õnnestunud ettevõtmine. Nii Eesti kui ka Ungari Etnos olid mu üllatuseks paljud umbes minu vanused muusikud, kellest suur osa olid juba professionaalid, mitte ainult muusikaga hobikorras tegelejad. Need kontaktid ning koostöö lisasid olulisi kogemusi minu muusika õpingutesse.

Samal aastal koostas ka seminaritöö “Regilaulu esitusstiili tunnuste analüüs 21. sajandi artistide näitel”. Läbi selle sain laiendada oma erialaseid teoreetilisi teadmisi, kinnistada juba õpitud regilaulu esitusstiili tunnuste kohta ning uurida regilaulmise tänapäevast konteksti

akadeemilise kirjutise vormis. Osalesin tööga ka 2022. aastal konverentsil “Noorte hääled” ning ettekanne pälvis Eesti-uuringute Tippkeskuse noorteadlaste auhinna.

Eelmainitud töö käigus läbi analüüsitud materjal mõjutab minu valikuid pärimuslaulu kontekstis siinemaani. Leian, et mu teadlikkus rahvalauluga tegelemisel suurenes läbi antud seminaritöö kirjutamise. Teadlikkus on oluline, et pärimuse edasikandjana mõistaksime konteksti ning traditsioonilisi tunnuseid, mis käsitletavat ainet, sh. rahvalaulu, ümbritsevad. Ka minu lõpukontserdi raames on kirjutatud seminaritöö väärtuslik, sest diplomikontserdi kontekstis olen ise 21. sajandi artist, kes esitab regilaulu *sekundaarses traditsioonis*¹ (T. Särg 2014, lk 43-44).

1.4 Vahetusaasta Stockholmi Kuninglikus muusikaakadeemias (2022-23)

Peale akadeemilist puhkust kandideerisin Erasmusega vahetusse Sibeliuse Akadeemiasse ja Stockholmi Kuninglikku Muusikaakadeemiasse (edaspidi KMH), ning sain mõlemasse kooli sisse. Otsustasin lõpuks siiski minna Rootsi, kuna nende pärimusmuusika oli tegelikult minu välismaale kandideerimise idee algtõukeks.

Õppeaastat KMH-s võiks kokku võtta kui minu ülikooli- ning muusikaõpingute kulminatsiooni. Nende osakonnast tooksin esile kõrgendatud süvenemise detailidesse (õpilastele selle jaoks ka realselt aja andmine) ning traditsioonitundlikkuse. Nii nagu TÜVKA-s, oli ka KMH-s pärimusmuusikaosakond üks kõige kokkuhoidvamaid osakondasid terves koolis. Ka see aspekt tegelikult toetab õppimist ning enesearengut.

Õppisin pärimuslaulu Susanne Rosenbergi käe all ning samuti käisin hiiu kandle tundides Anders Norudde juures. Läbisin ka erinevate temaatikaga intensiivnädalaid (nt. tantsuks mängimine või töötoad multiinstrumentalisti Ale Mölleriga). Lisaks ansamblitunnid M. Mariniga, spetsiaalne pärimus- ning modaalse muusika teooria Sven Ahlbäcki ja Leif Ottossoniga jpm. Vahetusaastasse mahtus ka ühine osakonnareis Bretoonimaale. Üllatav oli

¹ Sekundaarses traditsioonis on regilaul liikunud algupärasest esitussituatsioonist (ehk primaarsest traditsioonist) lavale, kus laulu esinemine on suunatud nüüd “teistele”, st. “väljapoole” (autor)

aga sealse traditsioonaaalse muusika sarnasus Eesti omaga. Isegi nende rahvalaulud sisaldasid teataval määral elemente eesti regilaulust.

Esimese semestri lisapilli tundides Anders Noruddega sain esmakordselt kogeda, kuidas on õppeprotsess n-ö õpipoisi ja meistri vahel. Tema pilliõppe meetodid olid mulle harjumatud. Tavalisest akadeemilisemast lähenemisest erinevalt ei võtnud ta lugusid tüki haaval lahti. Vahel näitas ta poogendust või rütmilisi nüansse, aga ma ütleks et see kõik oli üsna intuiitiivne. Me ei süvenenud väga teoreetiliselt nt. polska mängu eripäradesse. Samuti ei peatunud ta eriti, et näiteks spetsiaalselt kuulata ja vaadata minu mängu. St. et loo õppimine käis alati simultaanselt.

Sellegipoolest toimus nende tundide najal minu hiiu kandle mängus suur areng. Kogu minu mängutehnika ja toon muutus, samuti ornamenteerimine jm. võtted. Mängustiili sugenes Skandinaavia mõjutusi. Ma võrdleksin seda kogemust arhiivisalvestiselt või otse pärimusekandjalt õppimisega. N-ö meistri juures viibides, pärimuskandjaga kohtudes, võib kanduda üle midagi, mida on raske sõnadesse panna. (Siit ka paralleel eesti rahvalaulõpingute ning erialaõpetaja ja arhiivisalvestiste jäljendamisega.)

Susannega töötasime esimesel semestril üleüldiselt rootsi pärimusmuusika keele ja maneeride omandamisega, suurel määral läbi matkimise. Tema sõnul olin ma kiire õppija ning omandasin rootsiliku maneeeri ja häälduse kiiresti. Siiski tundsin, eriti esimesel semestril, raskusi ja nägin vaeva, et skandinaavialikku stiili omandada. Kõige rohkem probleeme valmistas mulle vibrato, mis eesti traditsioonilises rahvalaulus puudub, lisaks nende ornamenteerimise viis. Samuti veerandnootide eristamine ja laulmine, millega ka Eestis nii põhjalikult kokku ei puutu. Pidin õppima eristama ning laulma lisaks kolme erinevat nooti, mis on ühe pooltooni vahel. Tegime tööd ka hääle tekitamisega - Rootsis on vokaalide laulmine teistsugune - häälikud on rohkem n-ö ees pool, vokaalid moodustuvad suu esiosas, on teravamad ja täpsemad. Samuti suu ning resonaatorite avatuse hoidmine, mis minu jaoks on olnud raske üleüldiselt.

KMH-s oli ka spetsiaalne Pärimusmuusikateooria, kus õppisime erinevaid modaalse muusika põhimõtteid ning seeläbi laienesid teadmised, kuidas traditsionaalselt muusikat analüüsida ning improviseerida. See on tulnud kasuks erialaõpingutes nii Rootsis kui ka hiljem Eestis.

1.5 Viimane õppeaasta TÜ VKA-s (2023-24)

Viimasel õppeaastal algas järk-järgult valmistumine kooli lõpetamiseks. Tutvusin ka põhjalikumalt kui varem Pärimusmuusika Aida Teabekoguga, otsides uut rahvalaulumaterjali, et oma teadmisi ja repertuaari laiendada ning võimalusel uusi laule oma diplomikontserdi kavasse lisada. Lisaks võtsin ette nii TÜ VKA-s kui KMH-s õpitud laulude kordamise ning üles kirjutamise ja noodistamise. Käisin ka Raulandis Norra rahvalaulu ning pärimusmuusikaga tutvumas, millest kirjutan töö 2.2.4 osas.

Sügissemestril moodustasime rahvalauluansambli kõikidest meie parasjagu õppivatest rahvalaulu tudengitest. Asusime juba esimesel semestril valmistuma projektiks “REGIJÄLG”, mille esiettekanne toimub 2024. aasta Viljandi Folgil. See andis võimaluse koos õpetaja Celia Roose ja teiste laulutudengitega rahvalauluga ühiselt tegeleda, erialaseid arutlusi pidada ning koos laulda, mis oli oluline, sest muidu polnud mul (ega paljudel teistel viimase aasta laulutudengitel) enam ametlikult alles enam ühtegi erialatundi.

Töötasin iseseisvalt ka rütmitaju ja kuulmise treenimisega. Samuti kasutasin igapäevaseks harjutuseks Susanne Rosenbergi koostatud 25-minutilist hääle soojendusharjutuste kogumikku “*Folksång 100*”, mis on eriline selle poolest, et kõik harjutused baseeruvad rootsi rahvalaulule omastel tunnustel.² Teisel semestril võtsin hääle soojendus- ning treenimisharjutusteks kasutusele ka Berkeley Ülikooli raamatu “*The Contemporary Singer - elements of Vocal Technique*” (2010), mis on koostatud Anne Peckhami poolt.

Paralleelselt ülikooli lõpetamisega on ansambel 6hunessel ilmumas ka debüütalbum “ma olen maa peal v66ras”, mille jaoks on terve õppeaasta olnud vaja tööd teha. Album ilmub 10 päeva enne minu diplomikontserti, seega käivad mõlemad ettevalmistusprotsessid paralleelselt.

² Kunagi võiks olla midagi sellist ka eesti rahvalaulu kontekstis

2. KONTSERDIKAVA KONTSEPTSIOON JA REPERTUAARI VALIK

2.1 Kontserdikava kontseptsioon

Diplomikontsert “Laulan kuused kohisema” on ühest küljest kokkuvõtte minu senisest muusikalisest teekonnast, teisalt käsitleb seda, mis mind praegu inimesena ja rahvalaulu õppijana kõnetab.

Kontserdi kontseptsiooni algtooke andis Hasso Krulli raamat “Loomise mõnu ja kiri” (2006), mis avas mulle uusi vaatenurki arhailise regilaulu ning lauliku funktsiooni tõlgendamiseks. Lisaks sellele inspireeris mind Mari Kilu regilaul “Panen hääle helisema” ning rahvalaulu õpingud Rootsis ja huvi Skandinaavia pärimusmuusika vastu.

Loov-praktilise lõputöö koostamist mõjutab ka aspekt, et enne pärimusmuusikaõpinguid õppisin Tartu Ülikoolis semiootikat. Käesoleva töö eesmärk on kõike eelmainitud omavahel kokku siduda, nagu H. Krull on ühendanud oma ülalmainitud esseede kogumikus eesti rahvaluule ning semiootilise analüüsi.

Kõnealuse diplomikontserdi teemade taustal on ka küsimus, “kes olen mina kui rahvalaulu tänapäevane edasikandja/taasesitaja?”. Samuti huvitab mind lauliku funktsiooni muutumine tänapäeva ühiskonnas võrreldes arhailise ühiskonnaga.

Läbi oma kontserdikava puudutan erinevaid teemasid, mis viitavad ajale, mil regilaul oli veel elav traditsioon. Näiteks nagu kosmogoonia ehk maailma loomine, laulu vägi & laulu võim, läbi laulu looja/kõrgema jõu poole pöördumine, lauldes mingi nähtuse esile- või kokkukutsumine (nt. karjasehuiked).

Muusikaline teekond läbi erinevate rahvalaulude võiks viia kuulaja dimensiooni, kus eksisteerib abstraktne “loomisaeg” (H. Krull 2006, lk 7). “Ennemuistse aja suhtes pole isegi tähtis, kui palju mäletatakse muistsest ajast, või kui terve või katkine on meieni jõudnud pärimuse osa – loomisaja vägi hakkab toimima ajaloolistest kihtidest sõltumatult /.../.”

Hasso Krulli sõnul on “vana laul” ehk rahvaluuleteaduse kohaselt “regilaul” meie muistse maailmaruumi (ehk *kosmose* kreeka k) rituaalne telg. “Vana laulu vorm on lihtsamalt öeldes kosmose enese vorm; see on loodud maailma vorm ja iga rituaalne laulmine toob meid kosmoloogilises mõttes kõigi asjade algusesse tagasi.” Samuti on kirjutanud Krull, et “laul kogub maailma keskme kokku aegade algusest, ennemuistsest ajast, ühendades meid ühtlasi kõigi esivanematega, kes on samamoodi laulnud.” See ongi tema sõnutsi “laulu kosmiline rituaal” ning “millegi muu pärast poleks ainsagi laulu laulmine vaeva väärt”. (2006, lk 15) Olen sellega nõus ning püüan seda ka kontserdil edastada.

Seega oma kontserdil loon ajaliselt vertikaalses dimensioonis üheks õhtuks ühe maailma ning võtan kuulajad sinna kaasa. Samale vertikaalsele teljele asetuvad ka esivanemad ja juba meie seast lahkunud rahvalaulikud, tänu kellele on mul võimalik seda lauluvara esitada. Mind huvitab arhailise materjali taasesitus tänapäeval ning selle ainese muutumine vastavalt esituskontekstile.

Läbi laval esitatavate lugude edastan ühe arhailistest fragmentidest kokku pandud maailma, läbi mille tekib üürikeseks ajaks (30-35min) ruum, mis ei asetse tänapäevas ega minevikus, vaid nende sünkreetilises sümbioosis. See minu meelest ongi pärimusmuusika taasesituse võlu. Me saame kogeda midagi, mis on jõudnud meieni väga kaugest ajast, kuid siiski on võimeline kõnetama, puudutama ning looma muutust või avaldama mõju kuulajale.

Kavas on nii arhailist regilaulu, skandinaavia rahvalaulu kui ka katseid neid omavahel põimida. Kontserdile valitud lood moodustavad minu jaoks ühtse terviku, mis toetavad eelmainitud teemasid. Järgmises peatükis selgitan täpsemalt iga laulu rolli antud kava kontseptsioonis.

2.2 Kontserdi repertuaari valik

Lisan siia ülevaatliku tabeli kõikidest esitusele tulevatest lauludest:

Tabel 1. Kontserdi kava koos viidetega

Pealkiri	Allikas	Esitajad ja instrumendid
Panen hääle helisema	ERA, Pl. 28 A1 < Jõelähtme khk., Viimsi v., Randvere k. - August Pulst Riigi Ringhäälingus (1936) < Mari Kilu, 84 a.; Liisu Tamp, 65 a.	Greta Liisa Grünberg (eeslaulja)
Huigete põimik	1. Eesti huige: KKI, RLH 71:12 (10) < Jõelähtme khk. - Pille Kippar; O. Šeffers < Pauliine Kilu (1971) 2. Rootsi (Dalarna) huige õpitud Susanne Rosenbergilt, kes õppis selle Elin Lissassi järgi 3. Norra (Jondalen) huige õpitud Susanne Rosenbergilt, kes õppis selle Marit Jensen Lillebueni järgi	Greta Liisa Grünberg (laul, lehmakellad)
Nuttev tamm	Tekst: 1. E 7728/9 (10) < Ambla khk. - J. Ekemann < Mai Lingert (1893); 2. H I 1, 78 (63) < Kadrina khk. - Kaarel Kleinmann (1888); lisaks vormelid erinevatest regilauludest Meloodia: <Kanepi khk - A. A. Borelius-Lähtenkorva (1877)	Greta Liisa Grünberg (eeslaulja+järellaaljatest koor)
Kuld on jäänud jälgedesse	Meloodia: Susanne Rosenberg; Tekst kohandatud originaalist: Lähme-lähme, käime-käime < Kolga-Jaani khk., Soosaare v. - August Pulst < Marie Sepp, 74 a. (1937)	Greta Liisa Grünberg (laul), Kaisa Kuslapuu (klaver)
Morgonvandring	Norra gangar, õpitud Annie Björkmani järgi	Greta Liisa Grünberg (laul), Kaisa Kuslapuu (klaver)

Miks see ilmake udune	Tekst ja meloodia raamatust “Regilaule ja vaimulikke värse” lk 27	Greta Liisa Grünberg (eeslaulja), Marion Selgall (järellaulja), Kaisa Kuslapuu (digiorel), Regina Mänd (viul)
Loits	1. H II 26, 205 (2) < Otepää khk 2. RKM II 92, 588 < Setumaa	Mari Kilu, AI

2.2.1 Panen hääle helisema

“Panen hääle helisema” (vt. Lisa 1) on isiklikult minu jaoks üks olulisemaid regilaule ühelt mind enim mõjutanud laulikult. Lisaks kannab see tugevat sõnumit, mis kirjeldab laulu väge ning haakub ka kontserdi kontseptsiooniga. Alustan kava, “pannes hääle helisema”, kutsudes pikse pilve ette, lauldes liiva lindudeks jne. Laulik demonstreerib oma laulu väge. Kontserdil olen seda lauldes laval üksi, ent ootan publikut endaga liituma.

Mari Kilu on erakordne näide eesti rahvalaulikute hulgas, eriti oma võimsa hääle ja lauluenergia poolest. Samuti leidsin ma ka tema kaudu vastuse küsimusele, mis oli mind huvitanud juba esimesest kursusest saadik: kas minu kodukohas, Viimsi poolsaarel, on olnud suuri laulikuid? Selgus, et on ning lisaks avastasin viimasel õppeaastal, et ka Mari Kilu tütar oli laulik, kelle salvestused leiduvad samuti Eesti Rahvaluule Arhiivis. Seeläbi sain suurendada oma Viimsi rahvalaulu repertuaari veelgi rohkem ning kasutada neid laule ka oma lõpukontserdi kavas.

Mari Kilu sündis ning elas elu lõpuni Randvere külas (endine Jõelähtme kihelkonna ala). Sündinud aastal 1851, suri kõrges eas aastal 1947 (vaata Lisa 7). Ta elas merele väga lähedal, käis tihti merel, sõltudes merest ka majanduslikult ning saades sealt peamise toidupoolise. See mõjutas teda kui laulikut ning ka kogu ta elukorraldust. Üleskirjutuste põhjal on teada, et ta laulis pidevalt, ei peljanud töö tegemist ning oli väga elujõuline ja südikas ka kõrges vanuses. (K. Sildoja, 2014)

“Panen hääle helisema” on kontserdi avalaul, lisaks on üks selle regilaulu värssidest ka mu diplomikontserdi pealkirjaks.

*Panen hääle helisema
üle küla kõlisema
laulan kuused kohisema
kased pikad kahisema /.../*

Kontsert algab värssidega, millega laulik omistab laulule üleloomulikud võimed – see ulatub üle terve küla, st. kaugemale kui lihtsalt hää. Sellega saab mõjutada ilma, muuta viina veeks, liiva lindudeks jpm. Sellega avan ka teema, mis kordub hiljem kontserdi vältel mitu korda: läbi laulu laulmise/lausumise erinevate nähtuste esilekutsumine.

2.2.2 Eesti, Rootsi ja Norra karjasehuigete põimik

Kava jätkub Eesti, Rootsi ja Norra karjasehuigete põimikuga (vt. Lisa 2). Esitan neid üksi, kõlistades taustal ka lehmakelli, mis võiksid viia kuulajat veelgi rohkem kunagisse karja hüüdmise meeleollu. Huigates kutsun kokku ka laulukoori järgmiseks regilauluks (vt. peatükk 2.2.3). Eesti huike ajal hüüavad mulle ka mõned laulikud improvisatoorselt teiste eesti huigete motiive vastu. Sellega demonstreerime huikeid kui kunagist suhtlusvahendit.

Minu eesmärk nende erinevate huigete valimisel diplomikontserdi kavasse on olnud huvi karjasehuigete vastu üleüldiselt ning samas ka soov erinevate põhjamaade huikeid kõrvutada. Pööraksin tähelepanu ka sellele, et veerandnoote esineb ka Eesti huikes (vt. Lisa 2.3) (,samuti regilaulus “Panen hääle helisema, vt. Lisa 1). Skandinaavia ning Eesti õpikogemusi kõrvutades tundub ka, et meie pärimuses veerandnoote tihti ei märgata, kuid Skandinaavias on need väga esile tõstetud ja väärtustatud osa rahvamuusikast.

Alustan Norra huikega (*kulokk norra k.*), mille analüüsiga tegelesin pärimusmuusikateooria aine raames oma vahetusaastal Stockholmis. Jäljendan Marit Jensen Lillebuen’it, kes oli pärit Norrast Jondalenist ning elas u. aastatel 1879/80 - 1975. See huige on vokaaltehniliselt üks

keerulisemaid laule kontserdikavas. Lillebuen kasutas *vibratot* koos kiire ornamenteerimisega ning veerandnoote. Huikel on lausa veidi eksootiline ning idamaine kõla.

Teisena jäljendan Elini Lissassi huiget (*lockrop/kulning* rootsi k.). Tegu on üsnagi “klassikalise” rootsi karjasehukega, mille olulisemad astmed on toonika, kvint ja subkvart (S. Rosenberg 2010, lk 13). Lauliku improvisatsioon käib nende astmete ümber. Esineb ka veerandnoote, kiireid ornamente on vähem kui M. J. Lillebueni huikes.

Kolmanda huike leidsin otsides lisamaterjali Mari Kilu kohta. Avastasin, et Maril oli laps Pauliine Kilu, kes tegutses samuti Randvere külas ning oli kohalikus kogukonnas tuntud laulik.³ (Harju Elu 2008) Leidsin temalt Eesti Rahvaluule Arhiivist kümme helipala ning nende hulgas oli ka üks huige. On tavapäratu, et laulik kasutab huike lõpus sõnu: “tulge tulge laulemaie, mängimaie, tantsimaie” (vt lisa 2.3). Kasutan seda ilmingut ära oma kava ülesehitusel, liikudes fiktiivse karja kutsumise juurest reaalse laulikute kokkukutsumise juurde. See puudutab kaudsel ka teemat, et tänapäeval enam ei käida karjas ning ka karjasehuided kannavad teistsugust, peamiselt vaid kunstilist funktsiooni.

2.2.3 Nuttev tamm & Ristitud mets

See laul sai alguse soovist luua oma versioon Nutva tamme regilaulust. Asetan ennast kui lauljat tänapäeva poleemika ja arhailise mõttemaailma piirialale ning viitan metsade liigraiumisele⁴ läbi juba olemasolevate regilauluvormelite. Kontserdil esitan seda regilaulu traditsioonilisel viisil, eeslauljana koos järellauljatest kooriga.

Esialgu plaanisin kontserdiks ise kirjutada täiesti uue regilaulu. Protsessi käigus leidsin aga, et mul on võimalik edastada soovitud sõnum, pannes kokku kaks regilaulu tüüpi: Nuttev tamm, mis jätkub Ristitud metsaga. (Ka vanasti esines laulikutel erinevate regilaulutüüpide kokkupanemist.) Selle jaoks lugesin ning töötasin läbi suurel hulgal eelmainitud laulutüüpide

³ Harju Elu nr. 54, 25.07.2008 <https://dea.digar.ee/?a=d&d=harjuelu20080725.1.3>

⁴ Eestis on 20. aastaga lagedaks raiutud üle poole miljoni hektari metsa. <https://roheportaal.delfi.ee/artikkel/120233021/uuring-eestis-on-20-aastaga-lagedaks-raiutud-ule-poole-miljoni-hektari-metsa>

tekste, et tekiks ülevaade mõlema tüübi struktuurist ja variatsioonidest. Seejärel valisin nende seast sobivad vormelid. Ristitud metsa puhul olen kasutanud Ambla kihelkonna versiooni peaaegu täielikult algsel kujul (vt Tabel 1 ja Lisa 3). Nutva Tamme osas on kokku pandud värsse erinevatest kihelkondadest ning mõne üksiku värsi olen ka ise juurde teinud, nagu laulikud laulmise ajal.

Otsisin selle regilaulu temaatikale sobivat viisi erinevate kihelkondade eepiliste regilaulude hulgast. Lähtusin seega eeskätt meloodia meeleolust, kuivõrd kihelkondade omavahelisest kattuvusest. Burdoon ning madal 2. aste annavad regilaulule pinevuse ning sügavuse, mida ma otsisin. Valitud Kanepi kihelkonna meloodia (vt. Lisa 3) leidsin Herbert Tampere artiklist “Burdonismist” (1988). Viisi kirjutas üles Axel August Borelius-Lähtenkorva 1877. aastal. Lauljate nimed ei ole teada; tegu on ühe vanima ja laialdaselt levinud viisiga Lõuna-Eestist (Tampere, 1988, lk 147-149).

2.2.4 Kuld on jäänud jälgedesse & Morgonvandring

“Kuld on jäänud jälgedesse” on juba olemasoleva rahvalaulu ainese põhjal valminud uus laul. Läbi selle protsessi olen proovinud seda, mis mind isiklikult pärimuslauljana huvitab: võtta vana rahvalaulu materjal, teha see enda omaks ning väljendada oma mõtteid, kasutades juba olemasolevaid regilaulu vormeleid.

See laul põhineb Marie Sepa regilaulu tekstil “Lähme-lähme, käime-käime” (vt. Lisa 4). Tekst kätkeb endas olulist sõnumit: läbi generatsioonide on erinevad inimesed ja loomad kõndinud mööda teed. Nende radade jälgedesse on kogunenud kuld (ehk siis midagi väga väärtuslikku), mille laulik kokku korjab ja kasvama paneb. Siit ka tugev metafoor, mis haakub minu kontserdikava kontseptsiooniga, olles ühtlasi üks vastus küsimusele “kes olen mina kui pärimuslaulja?": meie kui pärimusmuusikaga tegelejad korjame selle “kulla” kokku ning anname sellele võimaluse “uuesti sündida”. Ühtlasi võib tõlgendada seda ka laiemalt: meil on, mida eelnevatelt esivanematelt õppida ning seda tänases päevas kasutada/edasi (k)anda.

Originaalis lõppeb regilaul sellega, et “kullast kasvis neitsike”. Mina olen vahetanud need värvid teiste olemasolevate regilaulu vormelitega ning neitsi asemel kasvab kullast hoopis loomislind, sinisirje linnukene. Nii toetab see sümboolselt minu jaoks rohkem kogu kava kontseptsiooni ning mulle olulise loomislinnu motiivi kordumist erinevates lauludes. Seeläbi jõuame ka rahvalaulu müütilise loomislätteni. Rituaalne laul, mis toob meid kõigi asjade algusesse tagasi. (H. Krull 2006, lk 15)

Eelmainitud regilaulu panin kokku oma Rootsi erialaõpetaja Susanne Rosenbergi loodud rahvalaulupärase meloodiaga (vt Lisa 4). See on minu piiride kompamine, kas selline asi on võimalik ja kuidas see töötab. Laulule lisaks kaasasin selle laulu projekti Kaisa Kuslapuu, kes lisab klaveril omapoolse kõlavärvi. Esialgse harmoonia ning seade mõtlesin ise. Koos saime mõningaid asju muuta, paremini sobitada ning saatefaktuuris mõned muutused teha.

“Kuld on jäänud jälgedesse” on skandinaaviapärase (minoorse, dooria laadis) meloodiaga regilaul, mis lõppeb loomislinnu sünniga ning kasvab välja mažoorseks (lüüdia dominant laadis) meloodiaga Norra gangariks.

Oma viimasel õppeaastal avanes mul võimalus minna Norra Raulandi ja tutvuda nende ülikooliga. Ühtlasi võtsin seda ka kui väikest kogumisretke Norra pärimusmuusika uurimiseks. Sain kokku ühe “informandiga”, keda tundsin juba oma vahetusaastast KMH-s. Tema õpetas mulle erinevaid laule ja “tralle”. Nende hulgas oli vilepillilugu “Morgonvandring” (norra *gangar*), mille valisin eelmainitud regilaulule järgnevaks osaks (vt. Lisa 4.1). Samuti on see kavas minu erialase huvi tõttu uurida instrumentaalpalade laulmist silpide abil. Sellega puutusin kokku põhjalikumalt Rootsis, kus antud teema on juba palju tavalisem ja integreeritum nende pärimusmuusika maastikul.

2.2.5 Miks on ilmaka udune & loits

Kontserdi viimane lugu on ansambli 6hunesseq seade regilaulust “miks see ilmaka udune”. Laul pärineb kogumikust “Regilaule ja vaimulikke värse”, mille on koostanud Janika Oras ja Kann Labi (2013). See regilaulu tekst on tegelikult kokku pandud erinevatest värssidest üle Eesti (2013, lk 27). Meloodia on väidetavalt ansambli Hellero, kuid Janika Orasega sel

teemal konsulteerides on selgunud, et tegelikult keegi pole hetkel kindel, kust meloodia pärineb või kes selle tegi. (vt. Lisa 5)

Originaalsest 6huneseq esitusest on eksamikontsedi esitus mõne detaili poolest erinev. Albumil “ma olen maa peal v66ras” oleval salvestisel on eeslauljaks Marion Selgall, kuid otsustasime lõputöö juhendajaga, et lõpukontserdi raames olen eeslauljaks mina. Ühtlasi mängib ansamblis viiulit Maria Mänd, kuid kuna ta elab Rootsis, siis minu eksamikontserdil on viiulil Regina Mänd. Lisaks kõlab originaalis kirikuorel, kuid Pärimusmuusika Aidas mängib Kaisa Kuslapuu oreli partiid Nord digioreliga. (vt. Tabel 3)

6huneseq esituse lõpus kõlab loits (vt. Lisa 5.1), mille leidsin Mare Kõiva koostatud raamatust “Eesti loitsud” (2011). Loitsu esitab Mari Kilu. Selle jaoks kasutasin kaasaegseid AI võimalusi, et panna kadunud laulik kõnelema mulle soovitud teksti. Sellega lõppeb minu kontsert “Laulan kuused kohisema”.

3. KONTSERDI KORRALDUS

Kontserdi ettevalmistusprotsess sai alguse viimase kursuse sügisel. Esimesel semestril kogusin ideid ning otsisin materjali, tegin ka mõned noodistused. Sain harjutada ka juba osasid laule, näiteks “Panen hääle helisema”, mille puhul olin kindel, et see tuleb kavasse. Teisel semestril olin koondanud ideed ning materjalid kokku, tegin valikud kavasse tulevate laulude osas ning asusin neid noodistama, seadma ja harjutama.

3.1 Koosseis ja ettevalmistused

Kontserdi peamised ettevalmistused on toimunud enamjaolt üksi. Kava esitusega algas detailsem töö viimase õppeaasta teisest semestrist. Küsimuste ja esituse tagasiside puhul olen alati saanud pöörduda oma lõputöö juhendaja Celia Roose poole.

REGIJÄLJE ühisproovides on meil olnud ka spetsiaalne aeg teiste TÜ VKA pärimuslauljatega lõpukontserdi laulude harjutamiseks, kus on tarvilik järellauljatest koor. “Kuld on jäänud jälgedesse” laulu proovid koos Kaisa Kuslapuuga algasid 2024. märtsis. Ansambliproovid 6hunessega lõpukontserdi jaoks on toimunud paralleelselt ansambli debüütalbumi proovidega 2024. kevadel.

3.2 Lava paigutus

Asetsen lauldes üldiselt lava keskel. Ühel pool on klaver ning toolid ja instrumendid, kuhu liituvad 6hunessega liikmed viimaseks looks. Teisel pool on ruum järellauljatest koori jaoks.

Kontserti helindab Viljar Rosin, valgustaja on Mati Ploompuu.

3.3 Kontserdi reklaam

2024. aasta TÜVKA pärimusmuusikute diplomikontsertid toimuvad Pärimusmuusika Aidas “Finale” festivali raames 20.-22. mail. Kooli poolt valmib plakat, kuhu on kõik lõpukontsertide info koondatud, samuti Finale Facebooki üritus.

Tegin inimeste teavitamiseks oma kontserdile samuti Facebooki ürituse. Minu kontserdi plakatifotoks on koostöös Kerttu Kruusla ja ehtekuntnik Maarja Paluga valminud pilt (vt. Lisa 6)

Ühtlasi avanes võimalus rääkida kontserdist (ja pärimusmuusikaõpingutest laiemalt) Klassikaraadio Delta saates Liina Vainumetsaga. Olime studios koos ansamblikaaslase Marion Selgalliga. Studiosse minemise algimpulsiks oli Ghunesseq debüütalbumi esitluskontsertide info levitamine, aga saatejuhi initsiatiivil rääkisime ka ülalmainitud teemadel. Saade läks eetrisse 6.05 kell 13.05.

KOKKUVÕTE

Minu loov-praktilise lõputöö “Laulan kuused kohisema” kirjaliku osa eesmärk oli anda ülevaade kontserdi ülesehitusest, kontseptsioonist ja repertuaarist; samuti ka minu erialaõpingutest ning suurimatest muusikalistest mõjutajatest.

Esimeses osas kirjeldan oma pärimusmuusika õpinguid Eestis TÜ VKA-s ja Rootsis KMH-s. Teine peatükk avab detailsemalt kontserdi kontseptsiooni ning lugude tausta. Kolmandas peatükis kirjeldan põgusalt kontserdi korraldusega seonduvat.

Selle loov-praktilise lõputööga püüdsin muuhulgas positsioneerida ennast kui pärimuslauljat tänapäeva ja mineviku vahelises dialoogis. Ühtlasi on kontsert püüd avada arhailise rahvalaulu erinevaid funktsioone. Samuti tekib kõrvutusi, sümbioosi ning vastandumist eesti ja skandinaavia rahvalaulude vahel. Kontserdiga “Laulan kuused kohisema” loodan puudutada kuulajat ja panna teda mõtlema oma loov-praktilises lõputöös käsitletud teemadel.

KASUTATUD ALLIKAD

Complete Vocal Institute. (2005). *Europe's largest institute for pro and semi-pro singers*.
<https://completevocalinstitute.com/>

EKM Teaduskirjastus. (2016). *Eesti Rahvamuusika Antoloogia*.
<https://www.folklore.ee/pubte/eraamat/rahvamuusika/ee/index>

Krull, H. (2006). *Loomise mõnu ja kiri*. Loomingu Raamatukogu.

Kõiva, M. (2011). *Eesti loitsud*. Pegasus.

Lilleorg, R. (25.07.2008) Mõnus kogupereüritus. *Harju elu*, 3.

Peckham, A. (2010) "*The Contemporary Singer - elements of Vocal Technique*". Berklee press.

Rosenberg, S. (2010) *Kulning. Herding Call - the music and vocal technique*. Susanne Rosenberg/Udda Toner.

Sildoja, K. (2014). *Äratusmäng uinuvale rahvamuusikale: August Pulsti mälestusi*. Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum.

Särg, T. (2014). *Regiviisid 21. sajandi algul regilaulutubades ja -pesades*. J. Oras, A. Kalkun, M. Sarv (toim), Regilaulu kohanemine ja kohandajad (lk 37-86). EKM Teaduskirjastus.

Tampere, H. (1988) Burdonism ja selle arendusi Lõuna-Eesti rahvalaulus. *Muusikalisi lehekülgi V (V)*, 145-154.

Tedre, Ü., Tormis, V. (2007). *Uus regilaulik*. SP Muusikaprojekt.

Tekst:

*Panen hääle helisema
üle küla kõlisema
laulan kuused kohisema
kased pikad kahisema
laulan pikse pilve ette
taeva alla tormi tuulta
mere lained laksumaie
mere vie(he) veeremaie
mere kivid kildudeksa
mere liiva lindudeksa
mere vee viina-akse*

ERA, Pl. 28 A1 Panen hääle helisema < Jõelähtme khk., Viimsi v., Randvere k. - August Pulst Riigi Ringhäälingus (1936) < Mari Kilu, 84 a.; Liisu Tamp, 65 a.

Lisa 2 Eesti, Rootsi ja Norra karjasehuigete põimik

2.1 Marit Jensen Lillebuen, Norra, Jondalen

Järgnevad huiked olen noodistanud eraldi fraasidena (5tk), sest nende vahelistes pausides ei ole konkreetset ajalist loogikat. Ühtlasi on huiked moodaalsed ja meetrumivabad.

I

An - koo hu-u - u hu-uh-hu - uh

II

An ku-u-u-u u-u-uh sõ-õ õ-õ-õ õ-õ õ-õ õ-õ õh hõõ uh

III

An-ku-u u-u-u õh u - u-u-u - u-u-u

IV

Õssa-a-a sa-sa sa-a-ah sõ-õ-õ-ä-e-o-u-u o-o-oh sou jeh

V

A - a-a-a - a - o - ah o - o-o-o o nah

2.2 Elin Lisslass, Rootsi, Dalarna

Herding call after Elin Lisslass, Dalarna

tjä hädä dâ dâ dâ - ä - ä ä dâ ä ä da

2
du - u dâ ä de - ju du - du du

3
dâ u dâ ä huu hu de - u ru

4
ru dâ - dâ dâ dâ - ä da hâ dâ e - u hu ru ho

Noodistanud Sven Ahlbeck, (S. Rosenberg 2010, lk 56)

2.3 Pauliine Kilu, Eesti, Viimsi

Pauliine Kilu huikamine

Noodistas: Greta Liisa Grünberg

Uu - u - u - u - u - u - u - u - u - u - u - u - u - u -

5

u - u - u u - u - u - u - u - u - u - u - u - u - u -

9 28sek

Tul - ge tul - ge lau - le-mai - e Tul - ge la - u - le-mai - e

13

Tul - ge tul - ge män - gi-mai - e Tul - ge mä - n - gi-mai - e

17

Tul - ge tan - tsi - mai - e, ta - n - tsi-mai - e

Lisa 3 Nuttev tamm & Ristitud mets

Meloodia:

Läk-sin met-sa luu-le-mai-e, läk-sin met-sa luu-le-mai - e

Noodistanud Greta Liisa Grünberg

Tekst:

*Läksin metsa luulemaie
 luulemaie laulemaie
 metsa ilu vaatamaie
 mis ma metsast eesta leidsin
 leidsin tamme nuttemasta
 tammelehed leinamasta
 tammeoksad ohkamasta
 seda kuuldes kostsin talle
 mis sina nutad tammekene
 tamme tarka kostis mulle
 mis mina nutan neiukene
 teisi puida raiutie
 tuleahju pillutie
 laastulasuks lõigatie
 saepuruks sõelatie
 siis hakkas salu hävimaie
 meie metsa kolletama
 seest läks metsa seenetama
 alt lõi salu hallitama
 pealt lõi salu päevitama
 käud seesta kukkumasta
 linnud laanest laulemasta
 seest läks siidilinnukene
 vahelt rootsi värbelane*

*otsitie katsutie
pillatie paisatie
ei leind metsa luulijada
luulijada laulijada
sõna kolme kostijada
võeti minda vaesta lasta
viidi metsa luulemaie
luulemaie laulemaie
sõna kolme kostemaie
hakkas metsa haljendama
sai see metsa siis sinama
sai see metsa siis punama
käud tulid sisse kukkumaie
linnud laande laulemaie
sisse siidilinnukene
vahele rootsi värbelane
meie mets sai haljendama
metsa kõrgepuu kõmama
ilus metsa - haljas metsa!*

Lisa 4 Kuld on jäänud jälgedesse

Tabel 2. Kuld on jäänud jälgedesse ja Morgonvandring

osa	mitu ringi/värssi	klaver	laul
intro	2x	Gm burdoon ja kvindid	-
lauluosa	8x	jätkab	liitub laul "Lähme lähme käime"
vaheosa		vabas vormis Gm arpedžo	4 lööki paus
refraän	4x	Bb (add2) & C	"Mis on jäänud jälgedesse"
vaheosa		impro	4 lööki paus
lauluosa	4x	Akordisaade ja meloodia 2. hääl	"Panin kulla kasvamaie"
vaheosa			2 lööki paus
refraän	6x	Gm impro	"Sealt siis kasvis linnukene"
vaheosa			4 lööki paus
lõpuosa	6x	Bb (add2) & C	"Sealt siis kasvis linnukene"
vaheosa/ üleminek trallile		impro, helistiku vahetus Gm dooriast F lüüdia dominanti	-
Morgon- vandring	AAB	F-duuri burdoon ja kvindid	Trall
	AAB	Meloodia unisoonis	Trall
	AAB	F-duur, meloodia, 2. hääl	Trall
	AAB	F-duuri burdoon, meloodia	Trall

Lisa 4.1 Morgonvandring, Norra gangar

Morgonvandring

noodistanud: Greta Liisa Grünberg

The musical score is written in 6/8 time and consists of five staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 6/8 time signature. It contains a melody with trills (marked with 'tr') and is bracketed with a box labeled 'A'. The second staff continues the melody, also with trills, and is bracketed with a box labeled 'B'. The third staff shows a bass line with a triplet of eighth notes. The fourth staff continues the bass line with a triplet. The fifth staff concludes the piece with a final triplet of eighth notes and a fermata over the last note.

Lisa 5 Miks see ilmake udune

21. Miks on ilmake udune

Sõnad mitmelt poolt Eestist,
viis Tartu ansamblist Hellero

Miks see ilmake udune,
taevas tahmalapiline?
Sest on ilmake udune,
taevas tahmalapiline:
sõsarad on sõimelenud,
vaderid on vaidelenud,
kältsed kära pidanud.
Ilma upukse uduje,
ilma satukse saduje,

taevas tahmaje vajukse,
rahvas rauaroosteesse.
Oh Jumal, Jumalukene,
seli ilma selge'eksi,
vaali ilma valge'eksi,
puhu ilma puhta'aksi,
pühi tahma taeva'asta,
ravi rahvas rooste'esta.

Tabel 3. 6hunesseq seade "miks see ilmake udune"

osa	mitu ringi	viul	orel	hiiu kannel	laulja 1	laulja 2
intro	2x	viuli pizzicato üksi (nootidel a e & g# e vaheldumisi)	-	-	-	-
	2x	jätkub	bass liitub teisel löögil (f# & e)	-	-	-
	3x	jätkub	bass jätkub, meloodia liitub teisel löögil	-	-	-
	3x	jätkub	jätkub	liitub regilaulu meloodia "legajusega"	-	-

regilaul	4x	jätkub	jätkub bass: f# & e	jätkub	regilaulu eeslaul "miks see ilmake udune"	järellaul
	3x	uus pizzicato (c# e a b c# a g# a c# d# g# b e g# b e g# b e b)	lisandub saade: F#m(sus4) & E	-	"sõsarad on söimelenud"	järellaul
	3x	jätkub	jätkub, variatsioonid	-	jätkub	jätkub
	1x	jätkub	jätkub, variatsioonid	-	"ravi rahvas rooste'esse"	järellaul
1 löök pausi						
vaheosa	1x	intro partii poognaga: a e & g# e	jätkub bass, viiuli partii terts ja kvart kõrgemalt: c# a ja b g#	-	-	-
	1x	jätkub	jätkub	liitub nootidel f# e ja f# g# (a)	-	-
vaheosa outro kõik unisoonis		g# f# e d# e f# d# b c#	g# f# e d# e f# d# b c#	g# f# e d# e f# d# b c#	-	-
acapella regilaul unisoonis	5x	-	-	-	"oh jumal jumalukene" kvint madalamalt	"oh jumal jumalukene"
	1x	liitub vaheosa motiividega ringi lõpus	liitub vaheosa motiividega ringi lõpus	-	"ravi rahvas rooste'esta"	"ravi rahvas rooste'esta"
outro	2x	vaheosa motiivide impro	saade akordidel, vaheosa motiivide impro	-	põhimeloodia ilma sõnadeta, 1,5 ringilt liigub kõrgema vokaali partii peale	põhimeloodia ilma sõnadeta
	2x	impro meloodial	saade akordidel,	-	impro põhimeloodial	impro põhimeloodial

			vaheosa motiivivide impro		kõrgemalt	
	4x	roobi lähedalt ülemhelid ja impro meloodial	akordisaade, kerge "backbeat"	liitub meloodiaga "legajusega"	-	vaba impro, glissandod
	2x	jätkub, hajub välja	jätkub, minimaalsem saade, rohkem burdoon	meloodia	-	-
lõpp	4x	-	hajub välja	lõpetab üksi	-	-

Lisa 5.1 Loits

Aitüma Jumalale, taivatse essäle
selgita silmakeist, kerkita käekeisi.

Aitüma Jumalale, taivatse essäle,
anna hääd miilt mõtet juhata ja saada õitele teele.

Aitüma Jumalale, taivatse essäle,
anna hääd miilt mõtet juhata ja saada õitele teele.

Aitüma Jumalale, taivatse essäle
kingi kallist kullast tervist.

Aitüma Jumalale, taivatse essäle,
päästa kõigest kurjast, anna esi õnne leida.

H II 26, 205 (2) < Otepää khk

Jummal, anna pikka ikä ja avvu kõrgõt.

Sada aitümmat, tuhat aitümmat.

RKM II 92, 588 < Setumaa

Lisa 6 Kontserdi plakatipilt

Foto: Kerttu Kruusla 2023; ehted: Maarja Palu

Lisa 7 Rahvalaulik Mari Kilu hauakivi

Foto: erakogu

SUMMARY

This paper aims to give an overview of the concept and repertoire of my diploma concert “Laulan kuused kohisema” (“Spruces shall rustle from my singing”). In addition it describes my traditional music studies and biggest musical influences.

The first part of this paper describes my musical development prior and during my folk music studies in University of Tartu Viljandi Culture Academy (also known as “TÜ VKA”) and in the Royal College of Music in Stockholm (known as “KMH”). The second part opens up the concept and repertoire of my diploma concert in more detail. The third part gives a brief overview on the organization of the concert.

With my final thesis I have tried to position myself as a folk singer between the dialogue of the past and the present. Secondly, I hope to shed light on the different ways the archaic runo song has been used as a medium. This work also contains parallels and collaborations between Estonian and Scandinavian folk music, as this topic has been one of the main inspirations for my final concert. Hopefully my final thesis and concert is able to touch the reader/listener and to make them think about different topics mentioned on this paper.

The concert “Laulan kuused kohisema” will take place on the 20th of May 2024 at the Estonian Traditional Music Center in Viljandi.

LIHTLITSENTS LÕPUTÖÖ REPRODUTSEERIMISEKS JA ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISEKS

Mina, _____ Greta Liisa Grünberg _____, (autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

_____”Laulan kuused kohisema _____, (lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

_____ Celia Roose _____, (juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Greta Liisa Grünberg

05.05.2024